

TALENTENKRACHT: DE LEERKRACHT ALS TALENTEXPERT

Kinderen op de basisschool in (Noord-)Nederland zijn steeds meer en op allerlei verschillende manieren bezig met wetenschap en technologie. Door het hele land zijn er veel initiatieven om kinderen tot redeneren, wetenschappelijk en technisch denken te brengen, en daarbij is de rol van de leerkracht natuurlijk cruciaal. Ook binnen het TalentenKracht programma is de leerkracht zeer belangrijk.

TalentenKracht gaat uit van vijf principes (zie kader). Een belangrijk principe binnen TalentenKracht is dat de leerkracht zich ontwikkelt tot talentexpert. Maar wat bedoelen we daarmee?

Kijken naar kinderen en vervolgens handelen

Als professional in het onderwijs is het een belangrijke vaardigheid om te kunnen 'kijken' naar kinderen, en talenten van kinderen te zien. Dat klinkt heel simpel,

maar kan moeilijk genoeg zijn. Zeker bij een krap gepland schoolprogramma waar een flink aantal zaken aan de orde moet komen, maar waarin ook genoeg tijd moet overblijven voor extra activiteiten. Vaak merken leerkrachten dan ook op dat het niet samen

De TK-principes; visie op werken met jonge kinderen en W&T

Bij het werken met Wetenschap en Technologie voor (jonge) kinderen hebben we (op basis van literatuuronderzoek en onze eigen ervaring uit eerder eigen onderzoek) een aantal principes geformuleerd:

- Alle kinderen zijn talentvol en kunnen zich ontwikkelen met behulp van de leerkracht en het W&T-materiaal dat in de klas (of school) aanwezig is;
- Kinderen zijn nieuwsgierig en hebben van nature een onderzoekende houding. De kunst is die houding 'boven tafel' te houden, als kinderen wat ouder worden;
- Het is belangrijk dat de leerkracht talentvol gedrag van kinderen ziet, herkent, en erop ingaat; (oftewel dat kinderen de ruimte krijgen om te onderzoeken en experimenteren, en dat de leerkracht - maar ook ouders - daarop aansluit, door te reageren in aansluiting op hun ontwikkelingsniveau);
- De leerkracht kan talentexpert worden, en is daarmee een belangrijke motor achter de ontwikkeling van talent;
- Iedereen leert het beste door voorbeelden te zien, bijvoorbeeld door het bekijken van video-opnames van anderen of van jezelf!

kan gaan, kijken naar kinderen vanuit een goed observatiekader en tegelijkertijd een programma doorlopen, zeker met het volgende toetsmoment en de kritische blik van de inspectie in het achterhoofd.

Wij stellen dat juist door te 'kijken' (te observeren) je goed kunt zien hoe kinderen redeneren en waar hun talenten liggen. Vervolgens kun je handelen, en zeker ook daarbij een programma doorlopen, maar dan niet op een 'standaardmanier', maar werkend vanuit je expert-intuïtie. Wat bedoelen we nu met talenten? Met talenten bedoelen we het leerpotentieel van kinderen, waarbij ze exploreren, nieuwsgierig zijn, met hun aandacht erbij zijn en vooruitgang boeken. Als je goed kijkt, kun je als leerkracht talentmomenten in de klas opmerken, waarbij kinderen talentvol gedrag laten zien, waarop je vervolgens kunt 'handelen'; bijvoorbeeld door vragen te stellen als reactie op wat je ziet bij het kind of bij de groep kinderen. Dit verdiept het leren, en levert op de lange(-re) termijn betere leerresultaten dan een aanpak waarbij je voornamelijk een programma volgt.

Kijken en expert-intuïtie

De nadruk die in het TalentenKracht programma wordt gelegd op 'kijken' naar kinderen komt overeen met literatuur over het ontwikkelen van 'expert-intuïtie'. Een belangrijke vaardigheid van een expert is het waarnemen van informatie die relevant is voor het betreffende expertisegebied, het structureren van deze informatie en deze te evalueren. In dit geval betekent dit dat de leerkracht de vaardigheid heeft om intuïtief de informatie op te pikken die belangrijk is in het gedrag van het kind voor het onderwijzen van dit kind en deze informatie te plaatsen. Dus: wat zegt deze uitspraak van het kind over wat hij/zij al snapt, nog niet in de vingers heeft, en waar het kind aan toe is om te leren, en wat kan ik er aan doen om dit kind op dit moment een stapje verder te brengen? Met andere woorden, de talentexpert heeft een adequaat kader-voor-observatie, kijkt anders dan een leek, en kijkt op zo'n manier dat het zijn/haar handelen kan sturen.

Voor-en nadelen

Het voordeel van uitgaan van het idee van 'expert-intuïtie' is dat het een uitstekend uitgangspunt biedt voor je eigen professionalisering als leerkracht, waarbij je uit gaat van je eigen 'sterktes' en al aanwezige

vaardigheden. Hiermee bouw je aan een repertoire van 'expert-intuïtie' en het op basis van deze intuïtie direct durven en kunnen handelen in de klas. Een nadeel van het begrip 'expert-intuïtie' kan zijn dat het misverstand mogelijkwerwijs ontstaat dat alleen kijken naar kinderen voldoende is, en dat kinderen zich toch wel vanzelf, zonder wat voor hulp dan ook, ontwikkelen en van alles leren. Daarom vinden we het binnen TalentenKracht erg belangrijk te benadrukken dat kijken en handelen samengaan, in een voortdurende dynamische cyclus. Belangrijk is daarbij om na te gaan hoe zo'n cyclus tot stand komt: hoe ontwikkel je jezelf als leerkracht voortdurend en continu zodat je je op een gegeven moment een echte talentexpert kunt noemen? In deze cyclus staat de interactie met de leerling(-en) centraal: je kijkt naar hem of haar, de leerling handelt, doet, of zegt iets, waarna jij weer reageert: en deze cyclus herhaalt zich steeds weer.

Onderzoek naar begrip van wetenschappelijke concepten bij jonge kinderen

In totaal worden er in Groningen acht onderzoeken uitgevoerd die vallen onder het TalentenKrachtproject. Een tweetal onderzoeken is inmiddels (bijna) afgerond. Deze richten zich op de vraag: wat begrijpen kinderen eigenlijk van wetenschappelijke taken? Het onderzoek bij kinderen in de leeftijd van 3 tot 6 jaar oud en hun begrip van wetenschappelijke concepten in regulier en speciaal onderwijs (van Steffie van der Steen) laat zien dat jonge kinderen in het speciaal onderwijs niet onder doen voor

hun leeftijdgenootjes in het regulier onderwijs op wetenschappelijke taken. Ook blijkt dat LVS Cito scores geen goede voorspellers zijn van de prestaties van jonge kinderen op wetenschappelijke taken. Het tweede onderzoek (van Heidi Meindertsmas) dat bijna klaar is gaat over korte termijn patronen in de interactie tussen kind en volwassene. Dit onderzoek laat onder andere zien dat het niveau van inzicht dat een kind laat zien afhankelijk is van de manier waarop een taak wordt afgenomen en de taakinhoud. Taken met een zeker 'herhalend' karakter (zoals een drijven/zinken-taak met een reeks aan voorwerpen) en het veelvuldig geven van aanmoedigingen hangen samen met de kwaliteit van de verklaringen die kinderen geven.

De nu volgende artikelen

In de nu volgende artikelen waarin onderzoekers vertellen over hun TalentenKracht-onderzoek wordt uitgegaan van het principe van de 'leerkracht als talent-expert', waarbij 'expert-intuïtie', 'kijken' naar kinderen, en 'handelen' centraal staan. Zowel in de diverse onderzoeksprojecten rondom de video feedback coaching, als in het onderzoek vanuit het wetenschapsknooppunt en het onderzoek in samenwerking met de vindplaatscholen wordt gewerkt vanuit dit principe (en vanuit de andere TalentenKracht-principes).

